

28 473

Europese Conventie

Nr. 8

VERSLAG VAN EEN GESPREK

Aan de Voorzitters van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Vastgesteld 8 mei 2003

De vaste commissie voor Europese Zaken¹ van de Tweede Kamer en de commissie voor Europese Samenwerkingsorganisaties² van de Eerste Kamer hebben op 15 april 2003 een gesprek gevoerd met de leden en plaatsvervangende leden van de Europese Conventie uit de Eerste en Tweede Kamer over de voortgang in de totstandkoming van het Constitutioneel Verdrag.

Van dit gesprek brengen de commissies bijgaand beknopt verslag uit.

Toelichting door de leden en plaatsvervangende leden van de Europese Conventie uit de Eerste en Tweede Kamer

De heer **Timmermans** heeft in de Conventie benadrukt dat het wenselijk is het beleid op het gebied van de derde pijler zoveel mogelijk te communautariseren. Tot zijn niet geringe verbazing nam de vertegenwoordiger van de Nederlandse regering in de Conventie echter een standpunt in dat daar diametraal tegenover staat, door een reeks amendementen in te dienen waarvan de strekking is dat besluitvorming bij unanimiteit plaatsvindt. Dit zou betekenen dat het beleid inzake de derde pijler juist niet wordt gecommunautariseerd. Wat het exclusieve initiatiefrecht van de Europese Commissie op het gebied van de derde pijler betreft, heeft hij er in de Conventie voor gepleit om de regels van toepassing te verklaren die gelden voor de eerste pijler, en in het verdrag niet een bepaling op te nemen dat ook anderen dan de Europese Commissie het initiatiefrecht kunnen krijgen. Dit laat overigens onverlet dat een aantal lidstaten de Commissie kan aansporen tot het nemen van initiatief. Ook op dit punt heeft de Nederlandse regering een ander standpunt ingenomen.

Verskil van mening met de regeringsvertegenwoordiger was er ook over het Zweeds-Nederlandse voorstel voor een nieuwe begrotingsprocedure voor de EU. Dit voorstel leidt tot beperking van verworven rechten van het Europees Parlement, omdat wordt teruggedaan van medebeslissingsrecht naar adviesrecht. In het Constitutioneel Verdrag behoren echter geen

¹ Samenstelling:

Leden: Terpstra (VVD), Van Nieuwenhoven (PvdA), De Graaf (D66), Dijkema (PvdA), voorzitter, De Haan (CDA), Koenders (PvdA), Buijs (CDA), Atsma (CDA), Karimi (GroenLinks), Timmermans (PvdA), Van Bommel (SP), Albayrak (PvdA), Van der Staaij (SGP), Hoogervorst (VVD), Wilders (VVD), Waalkens (PvdA), Van Baalen (VVD), Van Winsen (CDA), Van den Brink (LPF), Van den Brand (GroenLinks), Hessels (CDA), Spies (CDA), Eerdmans (LPF), ondervoorzitter, Van Velzen (SP), De Nerée tot Babberich (CDA), Nijs (VVD) en Dubbelboer (PvdA).

Plv. leden: De Vries (VVD), Duivesteyn (PvdA), Van der Laan (D66), Kruijsen (PvdA), Bruls (CDA), Van Heteren (PvdA), Ross-van Dorp (CDA), Van Haersma Buma (CDA), Duyvendak (GroenLinks), Bussemaker (PvdA), De Wit (SP), Eijnsink (PvdA), Rouvoet (ChristenUnie), Hirsi Ali (VVD), Griffith (VVD), Douma (PvdA), Geluk (VVD), Algra (CDA), Vos (GroenLinks), Wijn (CDA), Van Ardenne-van der Hoeven (CDA), Varela (LPF), Vergeer-Mudde (SP), Mastwijk (CDA), Van Aartsen (VVD) en Fierens (PvdA).

² Samenstelling:

Leden: Van de Beeten (CDA), De Blécourt-Maas (VVD), Castricum (PvdA), Dupuis (VVD), Van Eekelen (VVD), Eversdijk (CDA), voorzitter, Groen (ChristenUnie), Jurgens (PvdA), Ketting (VVD), Van der Linden (CDA), Ruers (SP) en Schuyer (D66).

Plv. leden: Baarda (CDA), Dees (VVD), Holdijk (SGP), Kneppers-Heijnert (VVD), Lemstra (CDA), Platvoet (GroenLinks), Le Poole (PvdA), Rabbinge (PvdA), Swenker (VVD), Terlouw (D66), Van Vugt (SP) en Walsma (CDA).

bepalingen te worden opgenomen die de positie van het Europees Parlement verzwakken; het parlement zou juist een grotere rol moeten spelen in de begrotingsprocedure.

Artikel 46 regelt de mogelijkheid voor lidstaten om uit de Europese Unie te treden. De heer Timmermans acht het opnemen van dit artikel in het Constitutioneel Verdrag zeer ongewenst. In de eerste plaats is het op grond van het volkenrecht al mogelijk om uit de EU te treden; daarvoor is een dergelijk artikel niet noodzakelijk. Verder is uittreding mogelijk bij de ratificatie van elke verdragswijziging. In de tweede plaats vreest hij dat met het opnemen van een uittredingsbepaling een chantagemiddel in het verdrag wordt verankerd. In de Conventie zal hij zich hiertegen verzetten.

De heer **Van der Linden** merkt op dat het niet mogelijk is de derde pijler te communitariseren en tegelijkertijd voor een aantal dossiers besluitvorming bij unanimiteit te handhaven. In het verdrag zal een flexibiliteitsclausule worden opgenomen die het mogelijk maakt om de Raad bepaalde besluiten bij unanimiteit te laten nemen. Bovendien kunnen de nationale parlementen via de subsidiariteitstoets nadrukkelijk toetsen of de Europese Unie op dit gebied al dan niet terecht bepaalde zaken naar zich toetrekt.

Behalve op het gebied van de co-decisie door het Europees Parlement houdt het Zweeds-Nederlandse voorstel voor een nieuwe begrotingsprocedure een achteruitgang in doordat het de mogelijkheid openlaat van het vervallen van de verplichte en niet-verplichte uitgaven.

Een substantieel deel van de leden van de Conventie wil dat het charter onderdeel uitmaakt van het verdrag. Het kan ook in een tweede hoofdstuk worden opgenomen, maar zal zeker niet als bijlage worden toegevoegd. Daarom verbaast het hem dat de Nederlandse regeringsvertegenwoordiger in een door een aantal Britse en Scandinavische leden medeondertekende verklaring de plek van het handvest in de constitutie openlaat. Hij zou het betreuren als een zo belangrijk element als de rechten en plichten van de burgers geen integraal onderdeel van de grondwet zou uitmaken. De uittredingsclausule zou ertoe kunnen leiden dat in sommige lidstaten het lidmaatschap van de EU bij regeringswisselingen telkens weer onderwerp wordt van interne politieke discussie. Dit zou een vertragend effect kunnen hebben op het besluitvormingsproces binnen de EU.

Er is niet voorzien in een procedure om de oude verdragen buiten werking te stellen. Voor het Constitutioneel Verdrag is unanimiteit vereist.

Lidstaten die niet ratificeren, bijvoorbeeld omdat hun parlementen dat tegenhouden, kunnen rechten blijven doen gelden op basis van de huidige verdragen. Dit probleem verdient aandacht.

De heer Van der Linden heeft zich opgeworpen als pleitbezorger van de Raad van Europa. Het verheugt hem, dat 35 leden van de Conventie de verklaring en het amendement om de speciale positie van de Raad van Europa als belangrijke internationale vredesorganisatie te behouden, mede hebben ondertekend. De begroting van de Raad van Europa, inclusief die van het Hof, bedraagt 175 mln. De Europese Unie zit voor een dubbeltje op de eerste rij en zou niet moeten steggelen over verhoging van de begroting met 12 mln. De Raad van Europa kan een belangrijk instrument zijn om te voorkomen dat er in de toekomst nieuwe scheidslijnen in Europa worden getrokken. De Europese Unie ontwikkelt zich van een economisch en politiek samenwerkingsverband tot een waarden-gemeenschap en behoort daarbij de relatie met de Raad van Europa in stand te houden, omdat deze zijn betekenis op dit gebied heeft waargemaakt. Het is de goedkoopste vorm van internationale politieke diplomatie waarbij de EU is betrokken. Op reguliere basis vinden discussies plaats door parlementariërs uit 45 landen van Europa, hetgeen voor Europa als geheel een grote toegevoegde waarde heeft.

De heer **Van Dijk** kondigt aan dat binnenkort aan de Conventie voorstellen zullen worden gepresenteerd op het gebied van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid en het Europees vredes- en defensiebeleid. Voor 15, 16 en 17 mei is in de Conventie een discussie geagendeerd over de instellingen van de Europese Unie. Daarover zijn nog geen stukken verschenen. De eindfase van de onderhandelingen is voorzien voor de periode van 30 mei tot en met 16 juni.

Op basis van de bestaande verdragen kan het Constitutioneel Verdrag pas in werking treden als alle lidstaten dit hebben geratificeerd. De vraag is dan, wat er gebeurt als een van de lidstaten dit niet doet. Treedt het nieuwe verdrag dan toch in werking? Wat zijn de consequenties voor landen die, om welke redenen dan ook, besluiten om niet mee te doen? Dit soort problemen moet worden opgelost. De notitie die nu voorligt, biedt nog onvoldoende uitkomst.

Over de open methode van coördinatie is tijdens de afgelopen vergadering niet gesproken en evenmin valt er voorlopig een voorstel op dit gebied te verwachten. De mogelijkheid om de open methode van coördinatie toe te passen, zal niet in het constitutionele deel van het verdrag worden opgenomen, onder meer omdat men dit dubbelop vindt. De heer Van Dijk is op dit punt een andere mening toegedaan en heeft dan ook een amendement ingediend. Het is niet zijn bedoeling om daarmee de communautaire methode te ondermijnen, maar om het huidige instrument van het richtsnoer te behouden, met het oog op de aanvullende bevoegdheden. In het Constitutioneel Verdrag wordt onderscheid gemaakt tussen exclusieve, gedeelde en aanvullende bevoegdheden. Voor de eerste twee zijn de instrumenten wet en kaderwet in het leven geroepen, maar in een instrumentarium voor de aanvullende bevoegdheden is niet voorzien. Daarvoor zou het huidige instrument van het richtsnoer kunnen dienen. Dit moet dan wel in het verdrag worden opgenomen, want anders dreigt het verloren te gaan. Het zal dan overigens in het tweede deel worden opgenomen; niet in het constitutionele deel.

In het kader van de JBZ-discussie merkt de heer **Van Eekelen** op dat er de nodige misverstanden bestaan rond de in te stellen Europees openbaar aanklager. Zelf beschouwt hij deze als een functionaris die dossiers verzamelt op gebieden waar duidelijk Europese belangen in het geding zijn, met name financiële belangen van de Unie, en deze voor de rechtsgang overdraagt aan een nationaal rechtssysteem. Als de voorstellen op die manier werden gepresenteerd, zouden zich aanzienlijk minder problemen voordoen met de aanvaardbaarheid. Op zichzelf genomen ziet hij het nut in van een dergelijke functie, omdat bepaalde zaken thans onvoldoende worden vervolgd.

Wat de bepaling over uittreden betreft, neemt de heer Van Eekelen een enigszins afwijkend standpunt in. Lidstaten die willen uittreden, moeten daartoe de mogelijkheid hebben; dat is ook een zaak van zelfbeschikking. Het verdient dan de voorkeur dat daaromtrent het nodige wordt geregeld, onder meer wat betreft de voorwaarden waaronder men uittreedt. Het element van chantage wordt daardoor al minder belangrijk. Verder wordt het misschien gemakkelijker om het lidmaatschap van de EU te aanvaarden, als de mogelijkheid van uittreding wordt geboden.

Het amendement om de open coördinatiemethode in het Constitutioneel Verdrag op te nemen, heeft hij niet medeondertekend, omdat het een non-communautaire methode betreft, waarvan hij zich afvraagt of die wel in het verdrag thuishoort.

De heer Van Eekelen steunt wel amendementen van Nederlandse zijde over de wijzigingsprocedure van het verdrag. De conventiemethode zou ook moeten gelden voor toekomstige wijzigingen van het verdrag. Deze methode is tot stand gekomen op aandrang van het Europees Parlement. De gang van zaken in de Conventie is zeer open; niet alleen regeringsvertegenwoordigers, maar ook leden van de nationale parlementen, van

het Europees Parlement en van de Europese Commissie zijn bij het proces betrokken. Bij IGC's ligt dat wel anders. De heer Van Eekelen legt de leden van beide commissies de vraag voor of men voor wijzigingen in het Constitutioneel Verdrag de conventiemethode wil hanteren. Wijzigingen in het constitutionele deel van het verdrag komen dan vervolgens tot stand bij unanimiteit en door middel van ratificatie. Voor wijzigingen in het laatste, beleidsmatige, deel is de mogelijkheid geopend van supergekwalificeerde besluitvorming. Willen beide Kamers dit?

Vragen en opmerkingen uit de commissies

Mevrouw **Karimi** (GroenLinks, Tweede Kamer) informeert waarom juist de parlementaire vertegenwoordigers in de Conventie is aangeraden hun agenda's vrij te houden in de periode van eind mei tot half juni. Welke conclusie trekken de leden van de Conventie daaruit? Hoe groot achten zij de kans dat het Zweeds-Nederlandse voorstel voor een nieuwe begrotingsprocedure een meerderheid krijgt in de Conventie? Kunnen de heren Timmermans, Van der Linden of Van Dijk nader ingaan op het aspect van chantage in de discussie rond het uittredingsartikel en op het afwijkende standpunt dat de heer Van Eekelen inneemt?

De Europese Conventie is van start gegaan in een andere internationale situatie. Hoe groot is de drang en de behoefte om het integratieproces door te zetten, tegen de achtergrond van de internationale crisis rond Irak? Welke positie neemt het Verenigd Koninkrijk in?

De heer **Van Baalen** (VVD, Tweede Kamer) geeft er de voorkeur aan dat de Europese Unie toetreedt tot het EVRM. Nu het handvest er toch komt, heeft het weinig zin dat de Nederlandse regering dit buiten het Constitutioneel Verdrag wil houden. Laat men het charter gewoon in het verdrag opnemen en laat de Nederlandse regering zich concentreren op de vraag hoe voorkomen kan worden dat de jurisprudentie van het Hof in Straatsburg en die van het Hof in Luxemburg uiteen gaan lopen.

Hij is voorstander van opheffing van de verplichte en niet-verplichte uitgaven. De individuele lidstaten stellen het plafond van de begroting vast en bepalen daarmee de financiële perspectieven. Hoe kijken de leden van de Conventie daar tegenaan?

Het is van groot belang dat de communautaire methode wordt toegepast op asielrecht, immigratierecht en civielrechtelijke samenwerking. Het initiatiefrecht moet op deze terreinen exclusief aan de Europese Commissie worden voorbehouden. Wat het strafrecht en het familierecht betreft wordt wel aangevoerd dat deze terreinen hun weerslag kunnen hebben op de Europese Unie, bijvoorbeeld in het geval van Europese fraude. Stelt men zich op dit gebied een nieuw Europees materieel strafrecht voor?

Toetreding en uittreding moeten behoorlijk worden geregeld. De Nederlandse regering wil dat de toetreding tot de EU wordt geregeld in het Constitutioneel Verdrag, door het opnemen van de Kopenhagen-criteria en van een individuele toetsing van lidstaten die na 2004 toetreden. Ook zou het kandidaat-lidmaatschap nauwkeurig moeten worden omschreven. Wat vinden de leden van de Conventie hiervan? Ten slotte merkt de heer Van Baalen op dat hij tegenstander is van supergekwalificeerde meerderheidsbesluitvorming.

De heer **Van Winsen** (CDA, Tweede Kamer) steunt het behoud van de rol van de Raad van Europa, maar wijst in dit verband ook op het belang van de OVSE voor Centraal Europa.

Er bestaat geen overeenstemming over het instellen van gemeenschappelijke grensbewaking. Het is van belang in deze kwestie communautair te denken en ook de buurlanden bij het beleid te betrekken. Kunnen de leden van de Conventie op dit punt een nadere toelichting geven?

Hoe staat het met de voortgang van de Conventie? Uit de toegezonden stukken blijkt hier en daar een aarzeling of de oorspronkelijke tijdsplanning wel gehaald zal worden.

Hebben de leden van de Conventie al nagedacht over het nationaal debat dat gevoerd moet worden nadat de Conventie haar werk heeft afgerond? Voordat het Constitutioneel Verdrag wordt geïmplementeerd, zal de Europese burger bij de maatschappelijke discussie betrokken moeten worden.

De heer **Jurgens** (PvdA, Eerste Kamer) beschouwt de wijze waarop de Europese Unie de problematiek van de totstandkoming van een Europese grondwet aanpakt als een buitengewoon grote stap voorwaarts. Op een zeker moment moeten er politieke standpunten worden ingenomen. Hoe lopen de politieke lijnen binnen de Conventie? Is het bijvoorbeeld mogelijk om via fracties politieke druk uit te oefenen, of lopen de lijnen op de klassieke wijze via de nationale vertegenwoordigingen?

De twee oudste grondwetten van de wereld kennen een aparte grondrechtencatalogus. Een dergelijke grondrechtencatalogus zou een zwaarder soortelijk gewicht kunnen krijgen dan de overige bepalingen, waarbij de grondrechtencatalogus altijd geldt, ongeacht welke constitutionele regelingen daarnaast tot stand komen. Dit is bijvoorbeeld het geval in Frankrijk, waar de grondwet voortdurend verandert, terwijl de «Declaration des droits de l'homme et du citoyen» ongewijzigd overeind blijft. Een argument om de grondrechten wel in het Constitutioneel Verdrag op te nemen, zou kunnen zijn dat de grondrechtencatalogus de specifieke functie vervult om de burgers te beschermen tegen de instellingen van Europa. De eigen nationale grondwet en de Europese Conventie voor de Rechten van de Mens beschermen hen tegen de nationale overheden, maar niet tegen de Europese instellingen. Voor beide opties valt derhalve iets te zeggen.

Voor het uittredingsartikel zou een formulering kunnen worden gekozen waarbij uittreden niet mogelijk is, tenzij aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. De nadruk komt dan te liggen op de voorwaarden.

Uittreding ineens zou grote problemen geven, gelet op de grote mate van onderlinge vervlechting van de lidstaten van de EU, zowel op economisch gebied als op andere terreinen.

De heer **De Graaf** (D66, Tweede Kamer) vraagt hoe de leden van de Conventie denken over de invloed van de komende Eurotop op de Conventie. Velen maken zich er zorgen over dat het broze proces zal worden verstoord doordat tijdens de Top harde deals zullen worden gesloten tussen staten. Vooral de rol van de parlementariërs in de Conventie komt dan onder druk te staan.

Hoe ernstig is het als de tijdplanning niet wordt gehaald? Is het niet beter desnoods wat meer tijd te nemen, zodat het verdrag beter kan worden voorbereid en minder aanleiding zal geven tot zware discussies tijdens IGC's?

In de visie van de heer Van Eekelen wordt de openbare aanklager een soort onderzoeksrecherche-instituut dat informatie verzamelt en aan de vervolgingsinstanties van de lidstaten aanbiedt. Daarvoor is echter Europol in het leven geroepen. Als toch wordt gekozen voor een echte openbare aanklager, moet deze ook vervolgingsbevoegdheid hebben. Is dit wel mogelijk zonder Europees strafrecht en zal dit geen conflicten oproepen? Kan de Europese aanklager bijvoorbeeld vervolging afdwingen?

Het antwoord van de leden en plaatsvervangende leden van de Europese Conventie uit de Eerste en Tweede Kamer

De heer **Timmermans** merkt op dat van de leden van de Conventie de nationale parlementariërs er de meeste moeite mee hebben om de vergaderingen in hun agenda's in te passen. Daarom is juist hun aangeraden hun agenda's vrij te houden in de periode van eind mei tot half juni. De regeringsvertegenwoordigers zijn helemaal vrijgesteld voor de Conventie en passen zich gemakkelijk aan, terwijl de Europarlementariërs al in eigen huis zijn.

De kans van slagen van het Zweeds-Nederlandse voorstel inzake de begroting acht hij klein, maar daar is hij niet rouwig om.

Alles in de heer Timmermans verzet zich tegen het uittredingsartikel, omdat daaruit een veel te functionalistische benadering van de Europese integratie spreekt. Deze heeft tot doel de Europese volkeren steeds dichter bij elkaar te brengen. Dit is een proces waaraan iedereen meedoet. Daarbij is het zo dat het langzaamste schip de snelheid van het konvooi bepaalt, maar ook dat is inherent aan een proces waarin je de boel bij elkaar wilt houden.

Het is een Nederlands belang om zo veel mogelijk zaken binnen de Conventie te regelen, omdat deze in meerderheid bestaat uit leden die het communautaire model sterk bepleiten, terwijl de op interstatelijke samenwerking gerichte krachten relatief zwakker zijn dan in een IGC het geval zou zijn. Als de Conventie wat meer tijd nodig heeft om met een beter resultaat te komen, is dat aanvaardbaar. De voorzitter van de Conventie houdt een «passerelle», een vluchtroute, open naar de Raad van Europa, om langs die weg zaken geregeld te krijgen die hij in de Conventie niet voor elkaar krijgt. De Nederlandse regering moet hierop alert zijn en deze ontsnappingsroute zoveel mogelijk afsluiten.

Binnen de constructie van de Conventie gaat een grote disciplinerende en richtinggevende werking uit van de politieke families. Christen-democraten, Sociaal-democraten en Liberalen formuleren elk voor zich gezamenlijke standpunten. Deze vormen een patroon waarin de communautaire gedachte sterk doorklinkt.

De Europese Raad zou de zeggenschap moeten hebben over de financiële perspectieven. De Nederlandse regering gaat daarbij uit van unanimiteit, maar dat is niet in het belang van Nederland, omdat besluitvorming dan altijd afhankelijk is van wat de laatste lidstaat wil. Een dergelijke gang van zaken is in het belang van netto-ontvangers, niet van nettobetalers. De netto-betalende contribuanten zullen bij gekwalificeerde meerderheidsbesluitvorming samen altijd een blokkerende minderheid vormen.

Door het grondrechtenhandvest en het acquis communautaire nadrukkelijk in het verdrag op te nemen, wordt in feite een drempel voor toetreding gecreëerd. De Kopenhagencriteria staan daarmee in het Constitutioneel Verdrag, zij het verspreid over verschillende onderdelen. De heer Timmermans zegt toe met het Praesidium contact te zullen opnemen over een manier om een en ander nog explicieter in de passages over uittreding en toetreding te verwerken.

De heer **Van der Linden** merkt op dat de situatie rond Irak de discussie in de Conventie tot nu toe niet in negatieve zin heeft beïnvloed. Wellicht zal deze kwestie juist een aansporing vormen om meer te doen op het gebied van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, maar dit is mede afhankelijk van de wijze waarop de situatie zich ontwikkelt.

Een uittredingsbepaling legt een enorme hypotheek op de discussie binnen de lidstaten over het lidmaatschap. Als voorbeeld noemt hij Malta, waar het verschil tussen voor- en tegenstanders van toetreding 2% bedraagt. Bij een regeringswisseling zou de discussie over uittreding steeds weer kunnen oplaaien. Verder deelt hij de ideële insteek van de heer Timmermans dat de lidstaten gezamenlijk aan de Europese integratie

werken. Een mogelijkheid om uit te treden, past daar niet in. Het is absoluut noodzakelijk dat de Europese Unie de beschikking krijgt over eigen middelen. Het betreft een volwaardige bestuurslaag, nota bene met een eigen grondwet. Het Europees Parlement moet verantwoording kunnen afleggen over eigen uitgaven en inkomsten. Dit houdt geen pleidooi in voor hogere belastingen, maar voor vervangende belastingen. Besluitvorming over de eigen financiële middelen zou moeten plaatsvinden bij gekwalificeerde meerderheid, omdat unanimitéit ook op dit gebied leidt tot besluiteloosheid.

Aan de mogelijkheid van besluitvorming bij supergekwalificeerde meerderheid, naast de gewone en de gekwalificeerde meerderheid, bestaat naar zijn oordeel geen behoefte.

De Conventie zou moeten vasthouden aan haar tijdsplanning. Als er dit jaar geen besluit wordt genomen, doemen er problemen op in verband met de toetreding van nieuwe lidstaten. Voor de inwerkingtreding van de grondwet is unanimitéit vereist, en uitbreiding van de Unie voordat de ratificatie heeft plaatsgevonden, vergroot het risico van uitvallers. De voorzitter van de Conventie heeft de suggestie gedaan om vóór eind juni 2003 in elk geval de eerste twee delen, waaronder het charter, af te ronden en de afronding van deel drie, met de uitvoeringsbepalingen, eventueel te laten uitlopen tot september 2003. Dit zou een uitweg kunnen zijn.

De parlementsvertegenwoordigers kunnen in de Conventie meer invloed uitoefenen langs de partijpolitieke lijnen dan langs de nationale politieke lijnen. Een voorbeeld hiervan is het amendement inzake de positie van de Raad van Europa; dit is door de EVP overgenomen. De drie grote politieke stromingen zijn uitstekend georganiseerd. Het is de bedoeling om op belangrijke onderdelen tot overeenstemming te komen en van daaruit standpunten in te brengen.

Naarmate het eindresultaat van de Conventie dichterbij komt, zullen de regeringen op alle mogelijke manieren trachten daarop invloed uit te oefenen. In het kader van «checks and balances» kunnen de parlementsvertegenwoordigers het meeste tegenwicht bieden via de lijn van de Europese partijpolitieke bijeenkomsten.

De heer **Van Dijk** is van oordeel dat het Nederlands-Zweedse voorstel voor een nieuwe begrotingsprocedure niet veel steun zal krijgen. Over vele zaken is binnen de Conventie overeenstemming bereikt, maar over een aantal belangrijke onderwerpen bestaat nog verschil van mening, zoals het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, het Europees vredes- en defensiebeleid en de discussie rond de instellingen. Op deze gebieden moeten nog enkele flinke hobbels worden genomen. Dat geldt ook voor het derde deel van het verdrag, met name wat betreft de bevoegdheidskwesties en de besluitvormingsprocedures. Het verdient verreweg de voorkeur om te proberen binnen de Conventie op deze gebieden zaken binnen te halen en daarmee niet te wachten tot de IGC. Het is van het grootste belang dat vanaf 30 mei 2003 de vertegenwoordigers van de drie grote politieke families gemeenschappelijk hun amendementen indienen. Alleen zo kan tegenwicht worden geboden aan standpunten van grote lidstaten of van de voorzitter van de Conventie. Een uittredingsmogelijkheid legt een hypotheek op de discussie in de lidstaten over het lidmaatschap. Er zijn al voldoende mogelijkheden om de besluitvorming binnen de Europese Unie te dwarsbomen. De mogelijkheid om uit te treden zou een extra chantagemiddel vormen. Beide argumenten pleiten tegen het opnemen van de desbetreffende bepaling in het verdrag.

De heer **Van Eekelen** merkt op dat de liberale groep een amendement heeft ingediend om de Kopenhagencriteria in het verdrag op te nemen met het oog op de toekomstige toetreding van nieuwe lidstaten. Binnen de groep nationale parlementariërs houdt men in principe vast

aan het tijdschema. Een uitloop van een paar weken is aanvaardbaar, indien dit nodig is om de zaak af te ronden, maar men is in elk geval tegen het inlassen van een pauze. Het zal een hele toer worden om de discussies op tijd af te ronden, want behalve op JBZ-gebied zijn er voor het laatste deel van het verdrag, de beleidsstukken, nog niet veel voorstellen gepresenteerd.

Het gezamenlijk indienen van amendementen maakt indruk, ook op het Praesidium, want de grote politieke stromingen hebben massa. De liberalen streven er daarom naar, hun amendementen door alle liberale parlementsvertegenwoordigers te laten ondertekenen.

Hij is optimistisch gestemd over het charter. Het rapport van de desbetreffende werkgroep voorziet heel duidelijk in versterking van de horizontale clausules. Dit houdt in dat het EVRM voor de lidstaten geldt, terwijl ook de Europese Unie tot dit verdrag toetreedt. De instellingen van de Europese Unie zijn gebonden aan de regels van het Handvest.

Europol is een coördinerende instelling, die niet de rol van openbaar aanklager moet vervullen. Aanvankelijk hield men zich bezig met drugs, maar men is nu ook bevoegd op het terrein van het terrorisme. Europol heeft echter nog geen taak op het gebied van financiële fraude en vergelijkbare vergrijpen. Op dat gebied is Eurojust van belang, het samenwerkingsverband van de openbaar ministeries van de lidstaten. Deze samenwerking is een goede zaak, maar de Europese Unie heeft ook een openbaar aanklager nodig, die in staat is om een procedure te starten. De bezwaren hiertegen kwamen vooral uit Angelsaksische hoek, omdat in Ierland en het Verenigd Koninkrijk een geheel ander bewijsrecht geldt. De discussie gaat dan ook meer over strafvordering dan over het materiële strafrecht. Een openbaar aanklager op Europees niveau, met zelfstandige bevoegdheden en procedures die van het eigen rechtssysteem afwijken, zou voor de burgers van de betrokken landen uitermate verwarrend en wellicht niet aanvaardbaar zijn. Om die reden heeft de heer Van Eekelen de mogelijkheid van een tussenfiguur genoemd. Deze moet wel gewicht in de schaal leggen bij het indienen van een klacht, maar de eigenlijke presentatie voor een rechtbank kan beter worden overgelaten aan het openbaar ministerie van de betrokken lidstaat.

Er is veel verzet gerezen tegen de gekozen president, met name vanuit de kleinere landen. De vraag is nu, in hoeverre de grotere lidstaten het op dit punt nog met elkaar eens zijn. Het heeft hem steeds buitengewoon verbaasd dat de grote lidstaten voorstander zijn van de gekozen president, omdat juist zij daarvan de meeste last zullen ondervinden. Het zou in elk geval buitengewoon onwijs zijn indien de grote lidstaten tijdens de komende Eurotop zouden proberen de instelling van de gekozen president te forceren.

Het Belgische initiatief voor een Europese defensietop op 29 april 2003 vindt hij prematuur. In de kwestie-Irak hebben twee van de initiatiefnemers zich binnen de VN-Veiligheidsraad lijnrecht opgesteld tegenover

het Verenigd Koninkrijk. België heeft zich daarbij aangesloten. Het gemeenschappelijk defensiebeleid is echter bij uitstek een terrein waarop het Verenigd Koninkrijk een belangrijke rol speelt.

De voorzitter van de vaste commissie voor Europese Zaken van de Tweede Kamer,
Dijksma

De voorzitter van de commissie voor Europese Samenwerkingsorganisaties van de Eerste Kamer,
Eversdijk

De griffier van de vaste commissie voor Europese Zaken van de Tweede Kamer,
Mattijssen

De griffier van de commissie voor Europese Samenwerkingsorganisaties van de Eerste Kamer,
Nieuwenhuizen